

VESTFOLD, TELEMARK OG BUSKERUD STATSADVOKATEMBETER

Politimester Christine Fossen
Sør-Øst politidistrikt
Postboks 2073
3103 TØNSBERG

Deres ref.:

Vår ref.:
201901025

Dato:
6. august 2019

RAPPORT ETTER INSPEKSJON/TILSYN AV SEKSJON FOR PÅTALE SPESIALFAG – AVSNITT FOR PÅTALE SEKSUALLOVBRUDD OG VOLD MOT BARN OG FELLES ENHET FOR ETTERRETNING OG ETTERFORSKING – SEKSJON FOR SEKSUALLOVBRUDD OG VOLD MOT BARN – SØR-ØST POLITIDISTRIKT

Innledning:

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeater avholdt inspeksjon/tilsyn av Sør-Øst politidistrikt, Seksjon for seksuallovbrudd og vold mot barn og Avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn, i perioden tirsdag 11. juni 2019 – fredag 14. juni 2019.

Inspeksjonen ble fra embetets side utført av førstestatsadvokat Anne M. Kattelund og statsadvokatene Anne Christine S. Wennersten, Anders M. Funnemark, Andreas Christiansen og Mari Gjersøe.

Inspeksjoner/tilsyn er en viktig del av statsadvokatenes fagledelse av politiet. Politiet har vært gjennom en omfattende omorganiseringsprosess (nærpolitireformen), og statsadvokatens inspeksjoner i 2018 hadde fokus på at de nye enhetene enten nettopp var etablerte eller var i ferd med å bli etablerte. Dette bar også statsadvokatens inspeksjoner preg av siden det gjenstod en del før seksjonen(e) kunne sies å være klare for full og optimal drift. Dette gjaldt naturligvis også spesialseksjonene underlagt felles enhet for etterretning og etterforskning (FEE).

Fjorårets inspeksjon, og det vises her til statsadvokatens rapport av 27. juli 2018, hadde dermed som hovedformål å gjøre oss kjent med politidistriktets etterforskning av saker vedrørende seksuallovbrudd og vold mot barn, og skulle danne grunnlag for senere inspeksjoner og annen fagledelse. Vi ønsket for det første å orientere oss om organisasjonen og hvor langt prosessen var kommet, samtidig som vi ville ivareta vår tilsynsoppgave med straffesaksbehandlingen i politiet både på systemnivå og enkeltsaksnivå.

Seksjon for påtale spesialfag og FEE har ansvaret for etterforskningen av de alvorligste sakene innenfor seksuallovbrudd, vold mot barn, organisert kriminalitet og økonomi- og miløsaker. Så godt som alle sakstyper som følger av riksadvokatens prioriteringer skal etterforskes av denne enheten. Det er derfor svært viktig at denne enheten fungerer optimalt.

Seksjon for påtale spesialfag ble etablert 1. september 2017 og seksjon for seksuallovbrudd og vold mot barn ble etablert 1. juni 2018. Statsadvokaten er av den oppfatning at både påtale- og etterforskningsseksjonen nå har funnet sin form i den forstand at planer/strukturen er lagt, flere av disse implementert og ledelse og øvrig personell er på plass. Dette gjør at årets inspeksjon har hatt en mer tradisjonell tilnærming, med hovedfokus på oppfølging av enkelte funn gjort under fjorårets inspeksjon, saksgjennomgang av utvalgte sakstyper under etterforskning, gjennomgang av straffesaksbehandlingen med hensyn til bl.a. oppklaringsprosent, saksbehandlingstid og restanser samt anmodning om redegjørelser fra seksjonen/påtaleavsnittet om hvordan de opplever straffesaksbehandlingen både på systemnivå og enkeltsaksnivå.

Forut for inspeksjonen hadde statsadvokaten stilt en rekke spørsmål som kunne besvares i forkant, herunder om organisering og statistikk. Det ble videre stilt utdypende spørsmål som ble besvart muntlig under inspeksjonen, blant annet relatert til statistikk, jourordninger og regionale forskjeller innad i seksjonen/påtaleavsnittet. Vi fikk videre en oversikt og gjennomgang av saker over 12 måneder og en plan for behandling av disse, samt en redegjørelse for større saker under etterforskning.

Inspeksjonen ble innledet med et felles møte tirsdag 11. juni 2019 hvor de nevnte temaer ble gjennomgått og drøftet. Til stede på dette møtet var leder påtale, Kjell Johan Abrahamsen, leder FEE, Lena Reif, leder påtaleseksjon spesialfag Petter Solberg, leder for seksjon for seksualforbrytelser og vold mot barn, Heidi Beckmann-Smerud, leder for juristene knyttet til seksjonen, Per Thomas Omholt, samt ledere og representanter fra de forskjellige avsnittene, herunder jurister og etterforskere.

Onsdag 12. juni – torsdag 13. juni 2019 gikk vi gjennom saker og fredag 14. juni 2019 avsluttet vi inspeksjonen med en oppsummering av våre inntrykk og funn.

Gjennomgang av de spørsmål som ble stilt forut for inspeksjonen

Som nevnt ovenfor stilte vi i vårt bestillingsbrev av 3. mai 2019 en rekke spørsmål som i størst mulig grad skulle besvares skriftlig i forkant av inspeksjonen. Hensikten var både at politiet skulle være klar over hva som var tema for årets inspeksjon, men også at vi best kunne forberede oss til selve inspeksjonen. Svarene ble utdypet muntlig under inspeksjonen. Under følger politidistriktets svar/redegjørelse og våre kommentarer avslutningsvis.

1. BEMANNING, HERUNDER FORDELIG AV OPPGAVER

Avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn:

Avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn tilhører Seksjon for påtale spesialfag som ligger under Felles enhet for påtale (FP). Felles enhet for påtale ledes av Kjell Johan Abrahamsen. Seksjon for påtale spesialfag ledes av seksjonsleder Petter Solberg. Avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn ledes av avsnittspåtaleleder Per Thomas Omholt.

Seksjon for påtale spesialfag ble som nevnt opprettet 1. september 2017 med ansvaret for blant annet saker som omhandler seksuallovbrudd og vold mot barn. Det var i begynnelsen rundt 12 påtalejurister som håndterte denne type saker. Den 1. januar 2018 ble det tilsatt en gruppeleder med fagansvaret for området og antall ansatte økte i begynnelsen av 2018 til 16 påtalejurister. Den 1. september 2018 ble Seksjon for påtale spesialfag delt inn i tre avsnitt, og ett av avsnittene er Avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn (heretter påtaleavsnittet).

Påtaleavsnittet består i dag av 16 påtalejurister, to transkribenter av tilrettelagte avhør og én avsnittspåtaleleder. Avsnittspåtaleleder har fag- og personalansvaret for de ansatte ved avsnittet. Avsnittet er delt inn i to grupper; Sør og Nord. Gruppe Sør trekker de saker som skjer i Vestfold og Telemark, mens gruppe Nord trekker de saker som skjer i Buskerud. Gruppe Sør har seks

påtalejurister i Sandefjord og to i Skien og gruppe Nord har seks påtalejurister i Drammen og to i Hønefoss. Alle påtalejuristene trekker de saker som oppstår innen sitt område når de har vaktjour.

Påtaleavsnittet trekker alle straffesaker i seksuallovbruddskapittelet i straffeloven, mens etterforskerne ved Seksjon for seksuallovbrudd og vold mot barn trekker kun de alvorligste seksuallovbruddene. Imidlertid er trekkreglene like når det gjelder vold mot barn. I løpet av 2018 innførte påtaleavsnittet en turnus som skulle sørge for en bedre kapasitet innen avhørsledelse og avgjørelse av straffesaker. Ordningen hadde også som mål at man ble avhørsleder i de sakene man trakk, og at man deretter ble skjermet fra avhørsledelse i fire uker, slik at sakene kunne bli påtaleavgjort og eventuelt irettført.

Erfaringen med ordningen synes p.t. å være svært positiv. Dette som følge av at påtalejuristene skal være mer tilfredse med sin arbeidssituasjon og arbeidsbelastning, og man ser at produksjonen av påtaleavgjørelser har økt fra 2017 til 2018 (fra 669 til 1046).

Det er også utarbeidet egne retningslinjer som bl.a. "*Håndbok for påtalejurister ved Avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn*" som skal gi de ansatte ved påtaleavsnittet, særlig nyansatte, en kort innføring i organiseringen og arbeidsmåten ved avsnittet, samt at den er et oppslagsverk for relevant fagstoff.

Etterforskning:

Seksjon for seksuallovbrudd og vold mot barn (heretter etterforskningsseksjonen) ble opprettet med virkning fra 1. juni 2018. Etterforskningsseksjonen ledes av seksjonsleder Heidi Beckmann-Smerud og består utover det av 63 medarbeidere, fordelt på tre ulike avsnitt. Avsnittene er plassert i henholdsvis Buskerud, Vestfold og Telemark. Vestfold og Telemark er samlokalisert og stedsplassert i Sandefjord og Skien. Avsnittet i Buskerud er fordelt på tre ulike lokasjoner; Drammen, Hønefoss og Hallingdal.

Avsnittet i Buskerud består av 24 medarbeidere, inkludert avsnittsleder og koordinator for tilrettelagt avhør. Avsnittet i Vestfold består av 22 medarbeidere inkludert avsnittsleder og koordinator og avsnittet i Telemark består av 16 medarbeidere inkludert avsnittsleder og koordinator.

Ved slutten av 2018 innførte de ulike avsnittene en jourordning for etterforskningsarbeidet. Hensikten med jourordningen er å sørge for en enhetlig og riktig prioritering av saker, samt frigjøre kapasitet til å ferdigstille straffesaker. Etterforskningsleder/etterforskere får ansvaret for sakene som kommer inn i løpet av jouruken, mens man skal planlegge og ferdigstille saker i uken man ikke har jour. Ordningen fungerer godt i Vestfold og Telemark, men det opplyses om problemer med å få ordningen til å fungere tilfredsstillende i Buskerud. Dette kan skyldes at Buskerud er lokalisert på flere steder og at bemanningssituasjonen har vært noe ustabil, men politiet forsøker å iverksette forskjellige avhjelpende tiltak for å bedre situasjonen.

Statsadvokatens bemerkning:

Bemanningen av påtaleavsnittet synes adekvat og organiseringen av påtalejuristene synes godt gjennomtenkt. Tidligere har det vært et problem at juristene har "løpt" fra TA-avhør til nye TA-avhør, uten tid til å arbeide med sakene i mellom. Den nye organiseringen, som har tatt sikte på å skjerme juristene 4 uker i en 8 ukers turnus, fremstår som et godt system der man ivaretar balansen mellom å følge opp TA-avhør, etterforskningsledelse, annet påtalearbeid og irettføring.

Det er meget viktig for statsadvokaten at politidistriktet prioriterer disse svært alvorlige sakene. I dette ligger det en forventning om at man, i tillegg til å være robuste, har en integrert påtalemyndighet i disse viktige, og ofte vanskelige, sakene. Særlig ved større saker er det viktig at påtalejuristen gis anledning til å faktisk lede saken og ha daglig oppfølging av etterforskerne, og fordelingen med å ha påtalejurister på fire forskjellige steder virker følgelig hensiktsmessig tatt de geografiske avstandene i politidistriktet i betraktning.

Imidlertid påpeker statsadvokaten at turnussystemet synes å forutsette at man faktisk opprettholder dagens bemanning. Dersom det blir færre enn 16 påtalejurister kan det stilles spørsmål ved om man bl.a. vil klare å stille med avhørsleder ved samtlige tilrettelagte avhør, som igjen vil medføre flere brudd på tidsfristene. I tillegg er det naturlig å anta at produksjonen vil avta, slik at man risikerer å bygge restanser på et straffesaksområde man skal tilstrebe å unngå nettopp dette. Følgelig gir denne iboende sårbarheten ved bemanningen av påtaleavsnittet grunnlag for en viss bekymring.

Statsadvokaten registrer også at jourordningen for etterforskningsarbeidet fungerer godt for avsnittene Vestfold og Telemark, mens ordningen ikke fungerer like godt i Buskerud. Dette kan ha sammenheng med ulikheter mellom de gamle distriktene hva gjelder rutiner for planlegging og gjennomføring av etterforskningsarbeid, men har i alle tilfelle resultert i en negativ utvikling som gjenspeiles i bl.a. restanser. Videre kan det ha en sammenheng med at man i Buskerud ikke har hatt en noenlunde stabil bemanning over tid. Sakene som behandles ved seksjonen kan være omfattende og kompliserte, og det er dermed nødvendig at man også har erfarne etterforskere som kan bl.a. arbeide selvstendig med fokus på både effektivitet og kvalitet. Dette kan bli utfordrende dersom et avsnitt har mange nye/uerfarne etterforskere, manglende rutiner, stor utskiftning og ikke god nok struktur på etterforskningsarbeidet. Statsadvokaten merker seg at etterforskningsseksjonen selv er klar over denne problematikken, og at man fortløpende iverksetter tiltak for å bedre situasjonen.

I forlengelsen fremheves at statsadvokaten ser meget positivt på at påtaleavsnittet avholder månedlige fagdager/møter, har utarbeidet en egen "*Håndbok for påtalejurister ved Avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn*" samt at etterforskningsseksjonen/påtaleavsnittet for øvrig har utarbeidet retningslinjer for etterforskning av saker hvor det gjennomføres tilrettelagte avhør, retningslinjer for avhørsleder ved gjennomføring av tilrettelagte avhør, retningslinjer for TA- og vaktjour og retningslinjer for gjennomføring av møte mellom vaktjourhavende og e-leder.

2. UNDERSØKELSE AV ELEKTRONISK MATERIALE (GJENNOMGANG AV BESLAG)

Den ressursmessige kapasiteten hos Seksjon for digitalt politiarbeid (DPA) er i utgangspunktet god. Denne seksjonen har imidlertid per i dag utfordringer med lagringskapasiteten for data som sikres og skal gjennomgås. Det medfører at man får en lengre behandlingstid ved seksjonene enn det som er ønskelig, men likevel er det slik at de største utfordringene er etterforskningskapasiteten. Saker med frister og saker hvor det skal gjennomføres tilrettelagt avhør prioriteres høyere enn saker som gjelder bl.a. straffeloven § 311, og slike saker kan dermed bli liggende over lengre perioder.

Det er opprettet digitale fagkontakter på alle avsnittene ved etterforskningsseksjonen. Det er videre utarbeidet rutiner for hvilken kompetanse fagkontaktene skal besitte, samt en plan for hvordan kompetansen skal tilegnes. Det er digitalt politiarbeid som har ansvaret for opplæringen og oppstart er planlagt til høsten 2019. Samtlige av fagkontaktene har i løpet av de siste månedene fullført, eller er under utdanning, ved studiet "*Forensic modul 1*" på Politihøgskolen.

Politidistriktet har foreløpig ikke etablert en egen etterforskningsgruppe for internettrelaterte overgrep, men arbeidet med en prosjektplan for dette er igangsatt og skal ferdigstilles før sommeren 2019. Politiet vil da ha konkrete tanker om både lokaliseringen av en slik gruppe, bemanningen, sakstrekk og hvilken kompetanse gruppen bør besitte, samt at det er et ønske om å få etablert prosjektgruppen før utgangen av året. Imidlertid er man avhengig av tilgang til nye politiressurser for å opprette en slik internettrelatert gruppe.

Statsadvokatens bemerkninger:

Statsadvokaten deler politiets syn omkring viktigheten av en effektiv behandling av elektronisk beslag ved DPA, samt at samarbeidet omkring rapporter som utarbeides derfra bør være god. Dette handler

bl.a. om å påse at rapportene om databaseslag er pedagogisk oppbygget og lett anvendelige for både etterforskere og påtalejurister, og fordrer nødvendig kompetanse/opplæring omkring dette.

Videre er statsadvokaten tilfreds med at det er opprettet digitale fagkontakter på alle avsnittene ved etterforskningsseksjonen, utarbeidet rutiner for hvilken kompetanse fagkontaktene skal besitte og en plan for hvordan kompetansen skal tilegnes. I forlengelsen bemerkes at det er liten grunn til å tro at internettrelaterte seksuelle overgrep vil bli færre i tiden fremover, og det fremstår dermed som svært fornuftig at det også søkes å etablere en egen etterforskningsgruppe for internettrelaterte overgrep. Dette må sammenholdes med at det p.t. ikke foreligger noen særskilte retningslinjer for hvordan de internettrelaterte sakene skal etterforskes i distriktet, til tross for at noen av disse sakene har et stort omfang og er komplekse. Vi ser frem til å følge dette prosjektet/etterforskningsgruppen ved senere inspeksjoner og andre tilsyn.

3. ETTERFORSKNINGSPLANER

Viktigheten av å benytte etterforskningsplaner er formidlet ettertrykkelig til alle medarbeiderne på seksjonen og det ble gjennomført en egen fagdag om etterforskningsplaner i etterkant av statsadvokatens inspeksjon i 2018. Fagdagen har deretter blitt fulgt opp med opplæring i Indicia-prosjekt; både for etterforskere og påtalejurister. Videre er det utarbeidet en egen opplæringsplan ved nyansettelser som gjelder blant annet bruken av etterforskningsplan.

I utgangspunktet skal det benyttes etterforskningsplan i alle saker som omhandler seksuallovbrudd og vold mot barn. De fleste planene opprettes som et prosjekt i Indicia, men i mindre og oversiktlige saker kan det heller opprettes som arbeidslogg i BL. For å sikre at etterforskningsplaner faktisk blir opprettet er det også utarbeidet egne retningslinjer om dette til bruk for prioriteringsmøtene, som gjennomføres ukentlig mellom påtale og etterforskning, der det bl.a. fremgår:

"Vaktjourhavende skal i samarbeid med etterforskningsleder gjøre følgende:

- *Ha møte med e-leder hver mandag og fredag før lunsj for å gjennomgå alle saker som har kommet inn og lage etterforskningsplaner. Ved behov skal det avholdes slikt møte flere dager i uken. Med "gjennomgå" menes å prioritere hvilke saker som skal etterforskes først, eventuelt henlegges, og planlegge aksjoner og andre etterforskningskritt. På fredagsmøte skal det skrives overlappingsmail til påtroppende vaktjourhavende.*
- *Vaktjourhavende/påtaleansvarlig har ansvaret for at det opprettes etterforskningsplan. Vaktjourhavende skal skrive hypoteser, subsumsjon og hovedproblemstilling i Indicia.*

(...)

- *Den påtaleansvarlige skal sørge for at det opprettes en etterforskningsplan i alle registrerte saker som avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn trekker i henhold til lokal straffesaksinstruks."*

Det opprettes således etterforskningsplaner i de aller fleste saker. Etterforskningsplanene blir også som hovedregel ajourført og anvendt under etterforskningen. Det finnes dog eksempler på at etterforskningsplanene prioriteres vekk dersom ressursene ikke strekker til. Likevel er politiets oppfatning at bruken av etterforskningsplaner har hatt en svært positiv utvikling sammenlignet med tidligere år. Det er fremdeles et fokusområde og det jobbes kontinuerlig med bevisstgjøring rundt viktigheten av etterforskningsplaner blant både etterforskerne og påtalejurister.

Videre har samtlige påtalejurister tilgang til Indicia, og påtalejuristene fikk opplæring i å opprette Indicia-prosjekt under første semester av OÅO (mange har også Indicia-grunnkurs). I tillegg vil det bli avholdt Indicia-grunnkurs i regi av Sør-Øst politidistrikt innen kort tid, og påmeldingsfristen til dette utløp 9. mai 2019.

Generelt kan det sies at de påtalejuristene som aktivt benytter seg av Indicia har tilstrekkelig gode kunnskaper/ferdigheter hva gjelder bruken av programmet. Dette er også årsaken til at det bl.a. følger av de nevnte retningslinjene at vaktjourhavende skal føre hypoteser, subsumsjon og hovedproblemstilling for hver enkelt sak inn i Indicia.

Statsadvokatens bemerkninger:

Det forutsettes at både etterforskerne og påtalejuristene er kjent med retningslinjene – både de nasjonale og regionale – for når det skal opprettes etterforskningsplan. I denne forutsetningen ligger det også at man er kjent med hvor ansvaret ligger for at slik plan blir opprettet, formkravene og planens innhold. Under fjorårets inspeksjon ble det avdekket at opprettelsen/bruken av etterforskningsplaner ikke fungerte i praksis, mens årets inspeksjon viste at politiet både opprettet etterforskningsplaner og anvendte disse aktivt under etterforskning i de aller fleste saker. Dog var det noen funn som indikerte at påtalejuristene i noe større grad bør lede etterforskningen ved aktiv og fortløpende bruk av planene, men dette vil vi komme nærmere tilbake til nedenfor hvor vi redegjør for våre funn i tilknytning til gjennomgang av saker.

4. KVALITETSUNDERSØKELSEN 2018

Politiet opplyser at kvalitetsundersøkelsen er ikke fulgt opp hva gjelder seksuallovbrudd og vold mot barn.

Statsadvokatens bemerkninger:

Det er på det rene at Kvalitetsundersøkelsen 2018 gjaldt etterforskningen og påtalearbeidet i voldssaker med frist, og dermed var den ikke direkte rettet mot de sakstypene som behandles av denne etterforskningsseksjonen/påtaleavsnittet. Likevel var det funn i nevnte undersøkelse som ble antatt å representere læringspunkter for etterforskning av de aller fleste saker som gjelder integritetskrenkelser, og av den grunn ønsket statsadvokaten tilbakemelding om dette var noe politiet hadde sett nærmere på. Hvilke læringspunkter dette gjelder, vil vi komme nærmere tilbake til nedenfor hvor vi redegjør for våre funn i tilknytning til gjennomgang av saker.

5. TILRETTELAGTE AVHØR

Det er utarbeidet flere retningslinjer som gjelder/omhandler bl.a. rutiner for tilrettelagte avhør, nemlig:

- Retningslinjer for etterforskning av saker hvor det gjennomføres tilrettelagte avhør i Sør-Øst politidistrikt
- Retningslinjer for avhørsledere ved gjennomføring av tilrettelagte avhør i Sør-Øst politidistrikt
- Retningslinjer for TA- og vaktjour
- Retningslinjer for gjennomføring av møte mellom vaktjourhavende og e-leder
- Håndbok for påtalejurister ved avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn
- Rutiner vedrørende medisinske undersøkelser

Det blir sjeldent gjennomført tilrettelagt avhør uten at det er foretatt noe etterforskning først. Det fremgår av Retningslinjer for etterforskning av saker hvor det gjennomføres tilrettelagte avhør i Sør-Øst politidistrikt at:

"Følgende etterforskningsskritt skal gjøres før det tilrettelagte avhøret gjennomføres:

- *Avhør av kilden for opplysningene i saken*
- *Vurdere avhør av følgepersonen – gjennomføres av TA-avhører*
- *Innhente og gjøre seg kjent med relevante barnevernsdokumenter*

Det skal opprettes etterforskningsplan i Indicia, eventuelt arbeidslogg i BL dersom saken tilsier det. Det skal begrunnes i arbeidsloggen hvorfor det unntaksvis ikke er opprettet e-plan. Etterforskningsplanen skal brukes og oppdateres underveis i etterforskningen. Etterforskningsplanen skal tilfredsstille Riksadvokatens krav til etterforskningsplan. Vaktjourhavende og e-leder har ansvaret for at det opprettes e-plan. Dette skal i det minste gjøres på mandags- og fredagsmøtene."

Erfaring viser at påtale/etterforskningsleder har et bedre beslutningsgrunnlag for hvorvidt tilrettelagt avhør i det hele tatt skal gjennomføres, dersom politiet klarer å gjennomføre adekvate etterforskingsskritt i forkant av et tilrettelagt avhør. Politiet har dog noen eksempler, spesielt ved avsnitt Buskerud, hvor etterforskingsskritt ikke er gjennomført i forkant av et tilrettelagt avhør. Dette skyldes i all hovedsak kapasitet på etterforskingssiden, men også noe manglende planlegging.

Videre, hva gjelder rutiner i tilknytning å utføre medisinske undersøkelser, følger det av Retningslinjer for avhørsleder ved gjennomføring av tilrettelagte avhør i Sør-Øst politidistrikt at:

"Avhørsleder skal før avhøret vurdere om det er behov for rettsmedisinsk undersøkelse av vitnet. Det skal kun besluttet rettsmedisinsk undersøkelse når undersøkelsen kan belyse skyld- eller straffespørsmålet."

(...)

"Avhørsleder skal etter avhøret vurdere om det nå er behov for rettsmedisinsk undersøkelse av vitnet. Det skal kun besluttet rettsmedisinsk undersøkelse når undersøkelsen kan belyse skyld- eller straffespørsmålet."

Det ovennevnte må også sammenholdes med utarbeidet rutiner som skal følges ved medisinske undersøkelser.

Bruk av tilleggsfrist i medhold av straffeprosessloven § 239e fjerde ledd gjøres når det av etterforskningsgrunner eller av hensyn til barnet er behov for det. Som følge av at det er svært mange spørsmål som må samordnes i Sør-Øst politidistrikt innen seksuallovbrudd og vold mot barn, har man p.t. ikke gjennomført noen tiltak for å ha en likartet praksis knyttet til nevnte forlengelsesfrist. Imidlertid har påtalejuristene diskutert bruken av tilleggsfristen på de månedlige fagdage, og det er stort sett enighet blant påtalejuristene om når tilleggsfrist skal benyttes.

Den lovpålagte fristen for å gjennomføre tilrettelagte avhør kan i svært stor grad påvirke hvilke saker som må prioriteres. En naturlig konsekvens er da at saker *uten* slik frist prioriteres etter saker *med* slik frist, med mindre saken uten frist er av en svært alvorlig karakter. Videre påvirker også fristene for tilrettelagt avhør ferdigstillelse av andre saker, og som et eksempel nevnes i den sammenheng at voldtekter begått tilbake i tid prioriteres etter en seksuell handling rettet mot en mindreårig som følge av fristene.

En annen konsekvens er at fristene for å gjennomføre tilrettelagte avhør medfører at etterforskningen i sakene ofte har en tendens til å miste sin fremdrift etter at det tilrettelagte avhøret er gjennomført. Som eksempel kan nevnes at saker hvor det ikke gjenstår akutte gjøremål gjerne blir liggende som følge av nye aksjonssaker med tilhørende frister for nye tilrettelagte avhør.

Både avsnitt Vestfold og avsnitt Telemark har gode samarbeidsrutiner med barnevernet, hvor det gjennomføres faste årlige samarbeidsmøter. Dette mangler noe i Buskerud, men er under arbeid. Buskerud har spesielt hatt utfordringer med å få barnevernet til å bistå med transport til Barnehuset. Det er på bakgrunn av denne problemstillingen utarbeidet en samarbeidsavtale mellom politiet og barnevernet i Drammen kommune, hvor hensikten er å fordele ansvaret mellom de aktørene som er involvert i forbindelse med gjennomføringen av tilrettelagte avhør. Avtalen er per dags dato ikke signert av kommunen. For øvrig har etterforskningsseksjonen og påtaleavsnittet et godt samarbeid med Barnehuset i Sandefjord, og det er ønskelig med faste samarbeidsmøter fire ganger i året. Dette er p.t. ikke satt i system, men det arbeides med å få dette effektivisert.

Hva gjelder overholdelse av frister for tilrettelagte avhør i første tertial 2019 så viser statistikken at **40 %** av avhørene ble gjennomført innenfor fristen i januar 2019 (total antall avhør var 48), **68 %** av avhørene ble gjennomført innenfor fristen i februar 2019 (total antall avhør var 45), **62 %** av avhørene ble gjennomført innenfor fristen i mars 2019 (total antall avhør var 56) og **75 %** av avhørene ble gjennomført innenfor fristen i april 2019 (total antall avhør var 32).

Som oversikten viser var ikke dette optimal resultatoppnåelse for tilrettelagt avhør i distriktet. Dette skyldes i all hovedsak kapasitetsproblemer hos etterforskningsseksjonen, og de aller fleste bruddene var ved avsnitt Buskerud. Det er flere årsaker til at det er flere brudd i Buskerud, bl.a. at Buskerud gjennomfører vesentlig flere tilrettelagte avhør med påfølgende aksjoner sammenlignet med avsnitt Vestfold og avsnitt Telemark og aksjonssakene er svært ressurskrevende. Videre var avsnitt Vestfold og avsnitt Telemark allerede organisert som ett team/avsnitt ved oppstart for seksjonen 1. juni 2018. Buskerud var det eneste avsnittet som var organisert annerledes, hvor sakene som tilhører seksjonen var spredt ut til alle lensmannskontorene/politistasjonene. Det må derfor påberegnes noe tid før avsnitt Buskerud får innarbeidet gode rutiner for etterforskningsarbeidet.

Dog presiseres at god måloppnåelse for tilrettelagt avhør har et stort fokus både hos påtale og i etterforskningsmiljøene, og det arbeides kontinuerlig for å bedre rutineene. I den forbindelse nevnes at det nylig er utarbeidet en instruks for gjennomføring av tilrettelagt avhør og aksjonssaker i distriktet.

Statsadvokatens bemerkninger:

Politidistriktet hadde i 2017 de beste resultatene i landet hva gjaldt TA. Statsadvokaten tar til etterretning at resultatene er blitt noe dårligere, men er ikke bekymret for at politidistriktet ikke skal klare å snu dette. De organisatoriske grepene som er særskilt rettet mot avsnitt Buskerud vil trolig gi god effekt, og det vises for øvrig til at landsgjennomsnittet fra 2018 var at 51 % av de tilrettelagte avhørene ble gjennomført innenfor fristen (dersom man ser bort i avhør hvor forhold utenfor politiets kontroll har ført til forsinkelse, ble 57 % av avhørene gjennomført innenfor for frist).

De lokale retningslinjene/rutineene som er utarbeidet for tilrettelagte avhør fremstår som gode, gjennomtenkte og praktisk anvendbare. Statsadvokaten tar imidlertid til etterretning at politiet opplever at fristene for å gjennomføre tilrettelagte avhør i svært stor grad påvirker hvilke saker som prioriteres og medfører at etterforskningen i sakene ofte har en tendens til å miste sin fremdrift etter at det tilrettelagte avhøret er gjennomført. Det vises i den forbindelse for øvrig til riksadvokatens brev av 21. mars 2018 til Justis- og beredskapsdepartementet som omhandler problemstillinger tilknyttet frister for tilrettelagte avhør og hvilken konsekvens dette kan ha for etterforskningen.

6. HVORDAN SAKER PRIORITERES OG RUTINER RUNDT DETTE

Avsnittspåtaleleder og seksjonsleder etterforskning har sendt ut følgende prioriteringsretningslinjer:

"Når det gjelder prioritering av saker så skal sakene som hovedregel prioriteres etter følgende retningslinjer:

1. Alvorlige aksjonssaker, herunder saker etter straffeprosessloven § 239 første og tredje ledd og voldtektssaker med ferske bevis.

Med "aksjonssaker" menes:

- Særskilt alvorlige saker
- TA-saker med en eller to ukers frist
- Voldtektssaker med ferske bevis som må innhentes umiddelbart for og sikres
- Seksuell omgang med barn under 14 år med ferske bevis som må innhentes umiddelbart for og sikres
- Vold mot spebarn
- Barnedødsfall

2. De alvorligste sakene uten helt ferske bevis - seksuell omgang med barn under 14 år, voldtekt og alvorlig vold mot barn.

Saker som har skjedd for en stund siden eller ikke har sporbevis som må sikres umiddelbart

3. Aksjonssakene etter straffeprosessloven § 239 andre ledd.

Saker hvor det "kan" tas TA.

4. Saker som ikke er nevnt i punkt 1 til 3."

Ved de faste møtene mellom vaktjourhavende og e-ledere hver mandag og fredag følges nevnte prioriteringsliste etter følgende fastsatte mal:

"Hver mandag og fredag skal det avholdes møte mellom vaktjourhavende i Nord/Sør og e-leder i henholdsvis Buskerud og Vestfold/Telemark. På møtet fredag skal også påtroppende vaktjourhavende delta. I møtet skal innkomne saker gjennomgås og det skal prioriteres hvilke saker som skal etterforskes først og hvilke TA, herunder nødvendige etterforskingsskritt for å kunne gjennomføre TA, som skal gjennomføres først.

Møtet skal være kort og konsist og følgende agenda skal følges:

- 1. Gjennomgang av innkomne saker siden sist møte.** (Med gjennomgang menes å ta stilling til om saken skal etterforskes eller ikke og hvor høyt etterforskningen eventuelt skal prioriteres, samt lage e-plan).
- 2. Prioritere hvilke TA som skal berammes samme og de to påfølgende uker.** (TA hvor fristen ikke er utløpt skal prioriteres før TA hvor fristen er utløpt, med unntak av særlig alvorlige saker. TA med utløpt frist skal berammes til de tider hvor det ikke er berammet TA hvor fristen ikke er utløpt. TA med utløpt frist skal berammes i forhåndsprioritert rekkefølge).
- 3. Planlegge for at de etterforskingsskritt som er nødvendige for å gjennomføre et berammet TA blir gjennomført.**
- 4. Planlegge eventuelle aksjoner."**

Politiet er av den oppfatning at det slik best mulig blir sikret at sakene på prioriteringslisten følges. Som det fremgår ovenfor så har fristene for tilrettelagt avhør prioritet foran de særskilte fristene for saker som omhandler vold, voldtekt og lovbrutere under 18 år. Dog vil alvorlige volds- og voldtektssaker som oftest falle inn under punkt 1 eller 2 i prioriteringsretningslinjene. Når det gjelder ungdomssakene så får påtalejuristene en liste over disse en gang i måneden, sammen med en oversikt over alle sakene i porteføljen sin og utviklingen ved avsnittet siden forrige måned.

På grunn av manglende etterforskningskapasitet, og fristene ved tilrettelagte avhør, klarer ikke Sør-Øst politidistriktet per i dag å overholde fristen på 130 dager i voldtektssaker. Imidlertid (per april 2019) lå saksbehandlingstiden for voldtektssaker på *152 dager*, som er en forbedring fra utgangen av 2018.

Påtaleansvarlig i den enkelte sak har ansvaret for fremdriften og innledningsvis i etterforskningen skal det settes en frist i etterforskningsplanen for når saken skal være ferdig etterforsket. Problemet er når fristen ikke overholdes på grunn av manglende etterforskningskapasitet, noe påtalejuristen ikke rår over. I den sammenheng nevnes at det har vært en negativ utvikling i avsnitt Buskerud over noen måneder, som har medført økende restanser og manglende oversikt over gjenstående gjøremål i den enkelte sak. Det er iverksatt en rekke tiltak for å avhjelpe dette problemet, og sist ble bl.a. 70 eldre saker ved etterforskningsavsnittet i Buskerud satt ut til GDE.

Generelt så benyttes restanselister til å avdekke svak fremdrift i totalporteføljen på dette fagfeltet i Sør-Øst politidistrikt. Påtalejuristene får hver måned en totaloversikt over porteføljens alderssammensetning og det er her et særlig fokus på voldtekter og mishandling i nære relasjoner med barn involvert, som det forventes at påtalejuristene og etterforskerne aktivt følger opp.

Statsadvokatens bemerkninger:

Det er viktig at politidistriktet har gode rutiner for prioriteringer innenfor dette kriminalitetsområdet som hensyntar bl.a. den enkelte saks alvorlighet, en realistisk mulighet for umiddelbar bevissikring og påser en adekvat fremdrift i etterforskningen. Dette må samtidig balanseres med de fastsatte frister som gjelder for visse sakstyper, herunder der det skal gjennomføres tilrettelagte avhør. Det kan synes som om etterforskningsseksjonen/påtaleavsnittet med sine retningslinjer/rutiner forsøker å ha en viss fleksibilitet i sine prioriteringer, noe statsadvokaten finner fornuftig. Hva gjelder saksbehandlingstiden for voldtektssaker på 152 dager, bemerker statsadvokaten at dette **i)** er en forbedring fra utgangen av 2018 og **ii)** ligger under landsgjennomsnittet (gjennomsnittlig saksbehandlingstid i oppklarte voldtektssaker pr. første tertial 2019 er 224 dager og for 2018 var det 194 dager).

7. PRIORITERING, ARBEID OG AVGRENSNING AV NETTOVERGREPSSAKER

Avsnittspåtaleleder og seksjonsleder for etterforskning ønsker seg et "internetteam" der en fast påtalejurist og seks etterforskere vil sammen med DPA håndtere alle slike saker. Dette vil avlaste de andre påtalejuristene og etterforskerne, samt føre til en kvalitetsmessig hevelse av etterforskningen av sakstypen. Per nå håndteres slike saker av den påtalejuristen som trekker saken, men unntaksvis, ved større OP-saker, blir en særlig egnet påtalejurist utpekt av avsnittspåtaleleder. Sakene etterforskes i utgangspunktet av det etterforskningsavsnittet hvor saken har skjedd eller siktede bor, men i enkelte omfattende saker settes det ned en egen etterforskningsgruppe. Imidlertid, på grunn av ressursmangler på etterforskingssiden, vil mange av disse sakene bli avgrenset ved hjelp av opportunitetsprinsippet og dette ansvaret påhviler den enkelte påtalejurist.

Statsadvokatens bemerkninger:

Som kommentert under punkt 2 er det liten grunn til å tro at internetrelaterte seksuelle overgrep vil bli færre i tiden fremover, og det fremstår dermed som svært fornuftig at det også søkes å etablere en

egen etterforskningsgruppe for internettrelaterte overgrep. Dette må sammenholdes med at det p.t. ikke foreligger noen særskilte retningslinjer for hvordan de internettrelaterte sakene skal etterforskes i distriktet, til tross for noen av disse sakenes omfang og kompleksitet.

8. PRIORITERING AV ARBEID MED KRIMINALITET I UNGDOMSMILJØER

Det rent forebyggende arbeidet er i utgangspunktet et ansvar som ligger hos Felles enhet for forebygging og de lokale forebyggingsgruppene ved GDE. Når det gjelder straffesaksbehandlingen av saker som gjelder ungdommer og deling av seksualiserte bilder og filmer følges det tradisjonelle straffesakssporet hos oss. Saker som anmeldes etterforskes på normal måte og irtetteføres der det er grunnlag for dette. På sikt håper vi å kunne behandle disse sakene mer alternativt, hvor forebyggende enhet får en mer sentral rolle enn selve straffen.

9. ANTALL RETTSDAGER I 2018 – 2019

Antall rettsdager i 2018 til og med april 2019:

Avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn	2018	2019 jan-april
Antall rettsdager		
Hovedforhandlinger (sum antall dager)	104	78
Fengslingsmøter (sum antall dager)	58	36
Andre rettsmøter * (sum antall dager)	24	9
Totalt antall rettsdager **	187	125
Oppnevningssaker		
Antall oppnevningssaker	27	7
Antall rettsdager -oppnevningssaker**	55	16
Tilrettelagte avhør (SO/TA)	726	181

10. KRIMINALITETSUTVIKLINGEN

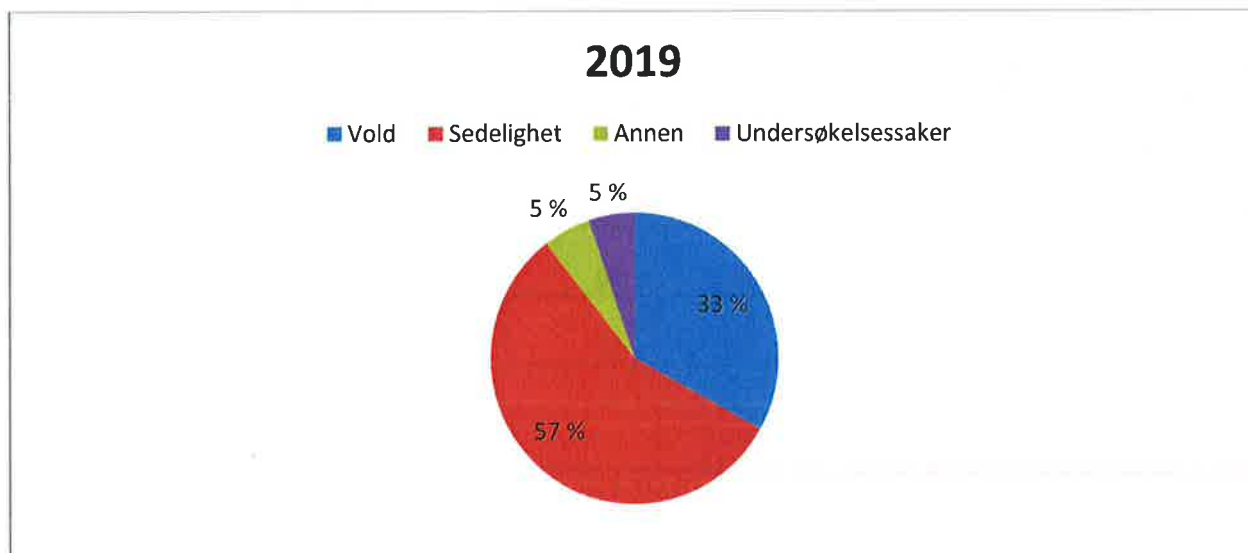
Kriminalitetsutviklingen vises gjennom antall registrerte saker for henholdsvis seksuallovbrudd og vold mot barn. Når det gjelder seksuallovbrudd trekker etterforskningsseksjonen (FEE) *kun de alvorligste sakene*, fra seksuell omgang ned til seksuell handling med barn under 16 år. Påtaleavsnittet (FP) trekker *hele* seksuallovbruddkapittelet. Dette medfører at innhentet statistikk, måtte det f.eks. gjelde kriminalitetsutviklingen, oppklaringsprosent eller saksbehandlingstid, vil være noe forskjellig alt ettersom man vurderer tallmateriale for etterforskningsseksjonen eller påtaleavsnittet.

Når det gjelder vold mot barn trekker etterforskningsseksjonen og påtaleavsnittet de samme sakene. Statistikken for disse sakene er dog svært vanskelige å hente ut og det er således en stor feilmargin hva gjelder tallene for denne sakstypen. Feilmarginen medfører at det er inntatt noen saker som ikke

skulle vært inntatt i tallmaterialet, og det motsatte. Dog vil ikke dette representere et problem i fremtiden som følge av at sakene etter 1. juni 2018 er registrert på etterforskningsseksjonen.

Det er også viktig å bemerke at påtaleavsnittet og etterforskningsseksjonen arbeider med flere saker enn det som fremgår av tallene nedenfor. Dette har sin bakgrunn i trekkreglene, som gjør at man kan trekke generelle saker fordi man allerede behandler det eldste forholdet, samt andre praktiske hensyn. Belastningen er således høyere enn det kriminalitetsutviklingen tilsier og det vises her til at påtaleavsnittet håndterte for eksempel ca. 1800 saker i 2018.

Som vist i grafen nedenfor så er antall seksuallovbrudd muligens noe synkende sammenlignet med 2018, men det påpekes at politiet mangler sammenlignbare data for vold mot barn som trekkes av seksjonen/påtaleavsnittet. Videre viser diagrammet nedenfor en prosentvis fordeling av de sakskategoriene som hittil i 2019 har blitt/blir behandlet.

En totaloversikt over sakene (seksuallovbrudd og vold mot barn) behandlet ved FEE/FP i perioden 2016 – 2019 (per 30. april 2019):

Registrerte saker FEE-trekk - hele året				
	2016	2017	2018	2019 (30.04)
SO	545	520	562	149
BV	359	467	464	108
Totalsum	904	987	1 026	257

Registrerte saker FEE-trekk - pr. 30.04 alle år				
	2016	2017	2018	2019
SO	181	162	224	149
BV	103	150	180	108
Totalsum	284	312	404	257

Reg. saker FP-trekk- alle sedelighet				
	2016	2017	2018	2019
Pr 30.04 alle år	302	251	327	227
Hele året	819	850	923	227

11. OPPKLARINGSPROSENT

Oppklaringsprosent for seksuallovbruddene totalt sett (som påtaleavsnittet/FP trekker):

Oppklaringsprosent for voldtekter totalt sett (som både etterforskningsseksjonen/FEE og påtaleavsnittet/FP behandler):

Oppklaringsprosent fordelt på FEE og FP i perioden 2016 – 2019 (pr. 30. april 2019):

Oppklaringsprosent FEE-trekk - hele året				
	2016	2017	2018	2019
SO	65,2 %	60,0 %	62,4 %	45,6 %
BV	50,4 %	46,7 %	37,0 %	37,5 %

Oppklaringsprosent FEE-trekk - pr 30.04 alle år				
	2016	2017	2018	2019
SO	61,0 %	54,4 %	60,4 %	45,6 %
BV	53,6 %	52,6 %	32,5 %	37,5 %

Oppklaringsprosent FP-trekk- alle sedelighet				
	2016	2017	2018	2019
Pr 30.04 alle år	65,8 %	54,3 %	64,5 %	56,9 %
Hele året	65,6 %	57,2 %	63,2 %	56,9 %

12. SAKSBEHANDLINGSTID

Nedenfor følger gjennomsnittlig saksbehandlingstid for hele året (som etterforskningsseksjonen/FEE trekker):

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid hele året – FEE-trekk					
		2016	2017	2018	2019
SO-saker	Ikke oppklart	165	158	203	190
	Oppklart	136	152	227	160
	Totalsum	146	154	218	176
BV-saker	Ikke oppklart	152	124	187	160
	Oppklart	135	131	219	179
	Totalsum	143	128	199	167

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid pr 30.04 – FEE-trekk					
		2016	2017	2018	2019
SO-saker	Ikke oppklart	151	184	191	190
	Oppklart	135	183	283	160
	Alle SO-saker	141	183	247	176
BV-saker	Ikke oppklart	194	102	178	160
	Oppklart	159	117	259	179
	Alle BV-saker	175	110	205	167

Nedenfor følger gjennomsnittlig saksbehandlingstid for seksuallovbrudd totalt sett (som påtaleavsnittet/FP trekker):

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid - alle sedelighet pr. 30.04				
	2016	2017	2018	2019
Ikke oppklart	144	156	189	166
Oppklart	117	163	227	222

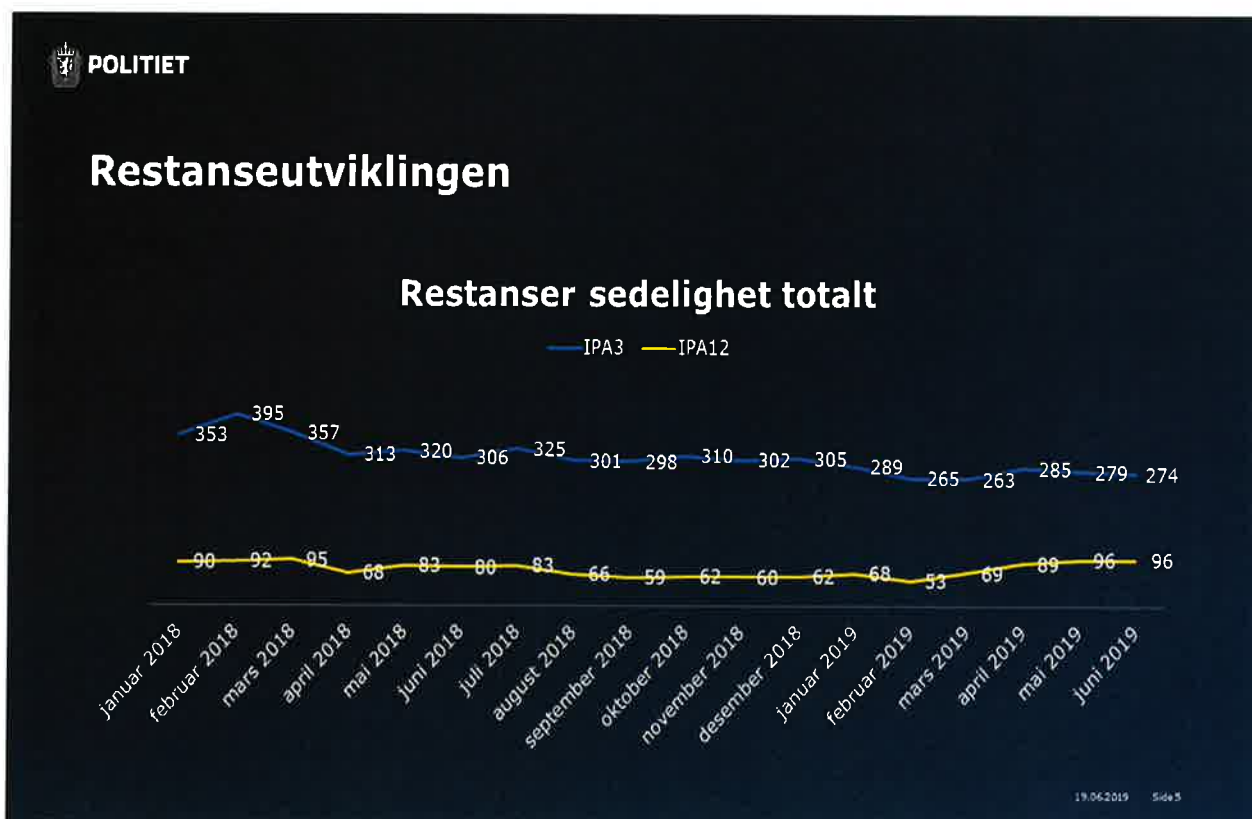
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid - alle sedelighet hele året				
	2016	2017	2018	2019
Ikke oppklart	149	140	184	166
Oppklart	127	136	196	222

13. RESTANSER

I begynnelsen av 2018 hadde påtaleavsnittet mellom 900 til 1000 saker, og nærmere 200 saker over 12 måneder i sin portefølje. I løpet av 2018 har porteføljen blitt nedarbeidet til mellom 600 til 700 saker, og under 100 saker over 12 måneder. Hovedgrunnen til denne resultatforbedringen skyldes at påtaleavsnittet i 2018 hadde tilnærmet full bemanning hele tiden (16 påtalejurister). Videre hadde nedarbeidelsen av sakene/restansene sin bakgrunn i overtidssaksjoner, nytt vaktjournsystem og økt fokus på hvilke saker som skal prioriteres.

I 2019 har påtaleavsnittet nærmest til enhver tid hatt minst én påtalejurist sykemeldt, og denne reduserte bemanningssituasjonen har i seg selv medført dårligere resultater. Dette illustreres ved at avsnittet nå nærmer seg 700 saker og sakene over 12 måneder øker (det er per midten av mai 2019 totalt 131 saker over 12 måneder og 80 av er hos påtaleavsnittet til behandling).

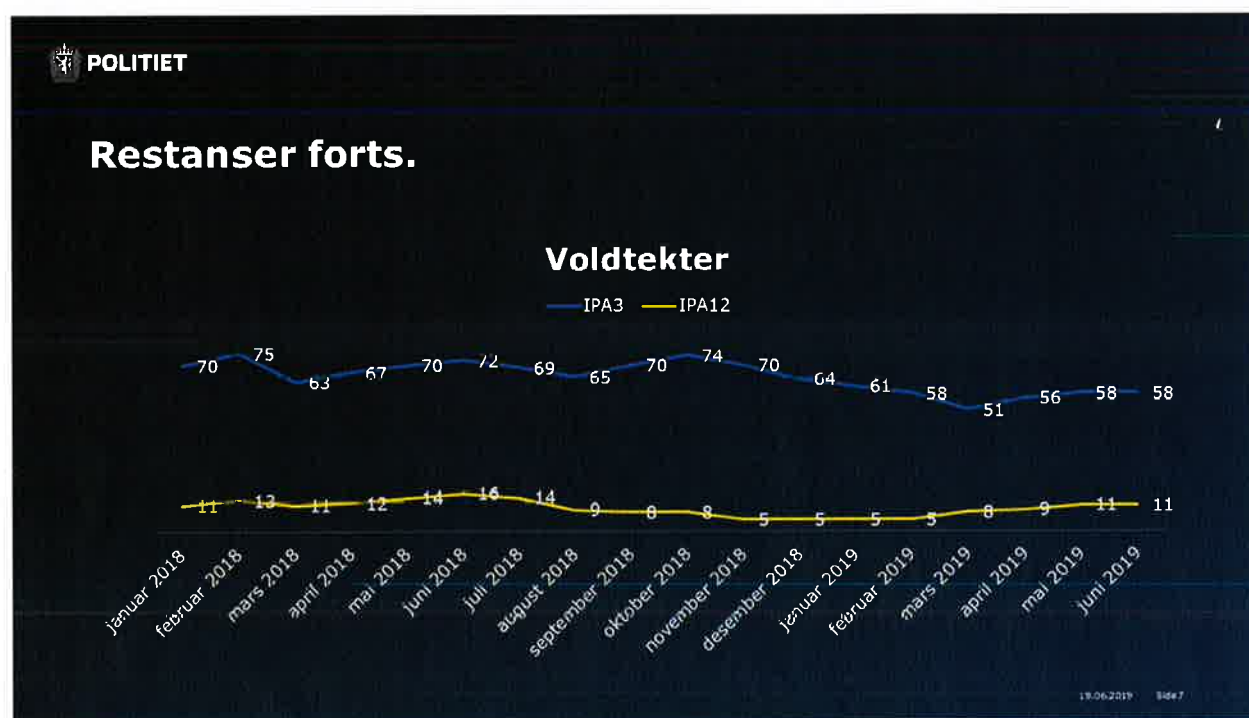
Oversikt over restanseutviklingen for seksuallovbrudd (som påtaleavsnittet/FP trekker):

Oversikt over restanseutviklingen for seksuallovbrudd (som etterforskningsseksjonen/FEE trekker):

Oversikt over restanseutviklingen for voldtekter i perioden januar 2018 – juni 2019:

Oversikt over restanser for både etterforskningsseksjonen og påtaleavsnittet:

Restanser FEE-trekk					Restanser
	Under 3mnd	Mellom 3-6mnd	Mellom 6-12 mnd	Over 12mnd	over 3mnd
Etterforsker	154	83	98	26	207
Koordinering/Journal	1	3	3	3	9
Påtaleansvarlig	22	34	52	45	131
Totalsum	177	120	153	74	347

Restanser påtale-trekk (også GDE-saker)					
	Under 3mnd	Mellom 3-6mnd	Mellom 6-12 mnd	Over 12mnd	Restanser over 3mnd
Etterforsker	215	91	113	48	252
Koordinering/Journal	1	4	5	3	12
Påtaleansvarlig	27	41	64	80	185
Totalsum	243	136	182	131	449

Statsadvokatens bemerkninger:

Under møtet tirsdag 11. juni 2019 fikk statsadvokaten en gjennomgang av restansesituasjonen og særlig saker over 12 måneder. Som det fremgår ovenfor nærmer påtaleavsnittet seg nå 700 saker og sakene som er over 12 måneder øker (det er per midten av mai 2019 totalt 131 saker over 12 måneder og 80 av er hos påtaleavsnittet til behandling). Imidlertid må dette sammenholdes med de positive resultatene som påtaleavsnittet oppnådde i løpet av 2018 med tanke på bl.a. nedarbeidelse av restanser.

Statsadvokaten har under punkt 1 kommentert at det synes å være en iboende sårbarhet ved bemanningen av påtaleavsnittet som gir grunnlag for en viss bekymring. Dette underbygges av at politiet selv er av den oppfatning at resultatforbedringen i 2018 i all hovedsak skyldtes at påtaleavsnittet da hadde tilnærmet full bemanning (16 påtalejurister) og at den reduserte bemanningssituasjonen i 2019 i seg selv har medført dårligere resultater. Statsadvokaten forstår politiet dithen at man forsøker å ta strukturelle grep for å bedre resultatene – uavhengig av bemanningssituasjonen – ved at man bl.a. har satt ut 70 saker til etterforskning ved GDE. Likevel er det viktig å minne om at det fortsatt er de samme påtalejuristene som har ansvaret for disse sakene, og at restansarbeid må anses som en kontinuerlig prosess og dermed ikke i for stor grad være ad hoc basert og inneha et her-og-nå perspektiv.

Imidlertid påpekes at statsadvokaten er av den klare oppfatning av at alt arbeid, herunder restansarbeid, pågår for fullt både hos etterforskningsseksjonen og påtaleavsnittet. Statsadvokaten er således ikke bekymret for at politiet ikke skal klare å håndtere situasjonen på en god måte; et inntrykk som også bekreftes av saksgjennomgangen statsadvokaten har foretatt som en del av inspeksjonen (se redegjørelse nedenfor).

14. PÅTALEAVGJORE, MEN IKKE RETTSKRAFTIGE SAKER

Påtaleavgjorte men ikke rettskraftige saker (D-lista) - FEE	
Alder	Antall
1 - Under 3mnd	10
2 - Mellom 3-6mnd	14
3 - Mellom 6-12 mnd	57
4 - Over 12mnd	160
Totalsum	241

Statsadvokatens bemerkninger:

Seksjonen har relativt sett ikke mange saker på D-listene sine og det synes som om den har rimelig kontroll på disse sakene. Det vises i den sammenheng også til at det er en nedgang fra fjorårets inspeksjon.

15. PRODUKSJON AV 040-KODER

Produksjon av 40-koder - FEE-trekk (pr 30.04)

	2016	2017	2018	2019
SO-saker	54	68	71	73
BV-saker	29	50	40	38
Totalt	97	122	110	114

Produksjon av 40-koder - Alle sedelighet

	2016	2017	2018	2019
Pr 30.04	81	82	106	87
Hele året	311	191	422	87

Statsadvokatens bemerkninger:

Som bemerket under bl.a. restanseutviklingen er det statsadvokaten inntrykk av at det arbeides godt med produksjonen, noe som naturligvis henger sammen – og er avhengig av – bemanningssituasjonen hos etterforskning, påtale og en god organisering. Dette samsvarer med statsadvokatens konklusjon fra fjorårets inspeksjon.

STATSADVOKATENS GJENNOMGANG AV SAKER

Innledning:

I statsadvokatens gjennomgang har vi sett på og vurdert totalt 57 saker der anmeldelsene er inngitt i løpet av 2018 – 2019. I tillegg har vi gjennomgått noen eldre saker (over 12 måneder). I det følgende konsentrerer statsadvokaten seg om sakene der anmeldelse er inngitt i 2018 – 2019. Hovedinntrykket er at initialfasen er god, til dels meget god, men at noen sakstyper/saker kan se ut til å ha noe svak fremdriften etter den umiddelbare initialfasen. Det er likevel ikke slik at dette kan tas til inntekt for en sendreiktig saksbehandling som sådan, og det påpekes at fremdriften i etterforskningen fremstår som langt bedre enn hva som var tilfelle ved statsadvokatens saksgjennomgang i 2018. Videre er det vårt inntrykk at utarbeidelse av etterforskningsplaner nå har manifestert seg som hovedregelen, og at man kun unntaksvis ser at dette ikke gjøres. Statsadvokaten vil nedenfor redegjøre for de sakstypene som ble gjennomgått og hvilke funn som ble gjort i den sammenheng.

Saker under etterforskning som gjelder voldtekt av barn under 14 år (straffeloven 2005 §§ 299 flg.):

Vi gjennomgikk totalt 11 saker som hovedsakelig var anmeldt i perioden januar – mars 2019, men hvor flere av sakene gjaldt forhold tilbake i tid. Årsaken til at vi valgte saker som var anmeldt tidlig i 2019, var for å danne et bilde av den umiddelbare initialfasen og deretter etterforskningens fremdrift etter dette (bl.a. etter at tilrettelagte avhør var gjennomført). Vi vurderte særskilt hvorvidt det forelå *i*) etterforskningsplan i sakene, *ii*) hvordan initialfasen fremstod (fokus på sporsikring, medisinsk undersøkelse, bilder/åstedsundersøkelse), *iii*) om fristene for tilrettelagte avhør var overholdt (og etterforskningens fremdrift etter TA) og *iv*) om mistenktes/siktedes rettigheter var tilstrekkelig ivaretatt i avhørssituasjoner.

Det var utarbeidet etterforskningsplaner i samtlige av sakene, og de fleste av disse var også tilfredsstillende hva gjaldt innholdet (bl.a. planlagte etterforskingsskritt og konkrete frister for disse). Noen av etterforskningsplanene – og dette gjaldt samtlige av sakstypene vi gjennomgikk – kunne med fordel vært tydeligere med tanke på hvilke hypoteser politiet arbeidet etter og hvordan disse kan endre seg i løpet av etterforskningens gang. I dette arbeidet er det avgjørende at påtalejuristen, i kraft av å være etterforskningsleder, deltar aktivt.

Hva gjelder etterforskningens initialfase var denne jevnt over tilfredsstillende, der det raskt blir foretatt flere naturlig etterforskingsskritt opp mot bl.a. mulig sporsikring. Det vi likevel observerte var at det i flere av sakene, også de hvor de anmeldte forhold lå tilbake i tid, kunne være naturlig å utarbeide kartskisser, åstedsillustrasjoner og rapporter som beskriver åstedet/åstedene mer detaljert. Dette er informasjon som vil bidra til å opplyse saken, både under etterforskningen og under en eventuell irettføring.

Fristene for tilrettelagte avhør var nesten uten unntak overholdt, men det fremstod som om flere saker etter disse avhørene fikk en noe svakere fremdrift. Dette gjaldt særlig i tidsperioden etter mars/april 2019, og kan muligens ha sammenheng med bemanningssituasjon/kapasiteten til etterforskningsseksjonen og påtaleavsnittet i dette tidsrommet. I forlengelsen bemerkes at de mistenktes/siktedes rettigheter var tilstrekkelig ivaretatt i avhørssituasjoner, og igjen presiseres viktigheten av at det her er samsvar mellom avhørssrapporten og lyd/bilde fra avhøret.

Forøvrig vises til tilbakemelding på flere konkrete saker under den muntlige oppsummeringen.

Saker under etterforskning som gjelder voldtekt (straffeloven 2005 §§ 291-293):

Vi gjennomgikk totalt 10 saker som hovedsakelig var anmeldt i perioden januar – mars 2019, men hvor noen av sakene gjaldt forhold tilbake i tid. Vi vurderte særskilt hvorvidt det forelå *i*) etterforskningsplan i sakene, *ii*) hvordan initialfasen fremstod (fokus på sporsikring og bilder/åstedsundersøkelse) og *iii*) om mistenktes/siktedes rettigheter var tilstrekkelig ivaretatt i avhørssituasjoner.

Det var utarbeidet etterforskningsplan i nesten samtlige av sakene (kun én sak der dette ikke var gjort), og de fleste av planene var også tilfredsstillende hva gjaldt innholdet. Noen av etterforskningsplanene kunne med fordel vært tydeligere med tanke på hvilke hypoteser politiet arbeidet etter og hvordan disse kunne endre seg i løpet av etterforskningens gang, samt at det manglet litt omkring planlagte etterforskingsskritt og konkrete frister for disse.

Hva gjelder etterforskningens initialfase var denne jevnt over tilfredsstillende, der det raskt ble foretatt flere naturlig etterforskingsskritt opp mot bl.a. mulig sporsikring. Videre var det i noen saker utarbeidet negative rapporter om etterforskingsskritt som var foretatt, men med intet/negativt funn. Dette er i tråd med de anbefalinger som statsadvokaten presenterte i Kvalitetsundersøkelsen 2018. Det vi likevel observerte var at det også i flere av disse sakene kunne vært hensiktsmessig å utarbeide kartskisser, åstedstillustrasjoner og rapporter som beskrev åstedet/åstedene mer detaljert.

De mistenktes/siktedes rettigheter var tilstrekkelig ivaretatt i avhørssituasjoner, og for øvrig vises til tilbakemeldingen under den muntlige oppsummeringen.

Saker under etterforskning som gjelder overgrepsmateriale mot barn:

Vi gjennomgikk totalt 10 saker som var anmeldt i perioden januar – mars 2019, og vurderte særskilt hvorvidt det forelå *i*) etterforskningsplan i sakene, *ii*) hvordan initialfasen fremstod (fokus på beslag/ransakelse), *iii*) hvordan relevante rapporter var utarbeidet/oppbygget og *iv*) om mistenktes/siktedes rettigheter var tilstrekkelig ivaretatt i avhørssituasjoner.

Statsadvokaten vil innledningsvis bemerke at også disse sakene er viktige å prioritere, og at politiet i bl.a. et forbyggende henseende bør tilstrebe å avgjøre disse sakene fortløpende. Det er i utgangspunktet ikke et formelt krav om etterforskningsplaner for denne sakstypen, men politiet hadde likevel på en god måte utarbeidet slike planer for flere av sakene. Statsadvokaten nevner for ordens skyld at etterforskningsplaner bør selvsagt vurderes der det er tale om omfattende materiale / mistanke om større nettverk.

Hva gjelder initialfasen så hadde statsadvokaten en noe blandet opplevelse av etterforskningen; fra saker der politiet hadde handlet meget raskt og bl.a. sikret nødvendige beslag til saker der politiet fremdeles ikke hadde tatt ordentlig tak i saken og sikret bl.a. nødvendige beslag. Det vil ikke være riktig av statsadvokaten å konkludere hvorvidt denne sakstypen ikke prioriteres godt nok på bakgrunn av et så begrenset tallmateriale (totalt 10 saker) og man skal være meget forsiktig med å trekke allmenne slutninger ut i fra dette.

Videre var det flere eksempler på rapporter om bl.a. identifisering av internettbrukere o.l. som var oppbygget på en god pedagogisk måte, og det antas at dette skjer i samspill mellom DPA/fagkontakt og etterforsker(e) på saken. Det kan hende at dette arbeidet er tidkrevende, men det er uansett et viktig bidrag for å opplyse saken. I de tilfellene der det var tatt avhør av mistenkt/siktede var vedkommendes rettigheter tilstrekkelig ivaretatt.

Forøvrig vises til tilbakemelding på flere konkrete saker under den muntlige oppsummeringen.

Saker under etterforskning hvor gjerningspersonen var under 18 år på gjerningstidspunktet:

Vi gjennomgikk totalt 11 saker som hovedsakelig var fra 2019, men også noen fra 2018. Sakene som ble gjennomgått gjaldt forhold som dekkes av hele kapittelet om seksuallovbrudd. Vi vurderte særskilt hvorvidt det forelå *i*) etterforskningsplan i sakene, *ii*) hvordan initialfasen fremstod, *iii*) om mistenktes/siktedes rettigheter var tilstrekkelig ivaretatt i avhørssituasjoner og *iv*) hvordan saksbehandlingen/fremdriften var.

Det var opprettet etterforskningsplan i alle saker med unntak av to, og det var da tilstrekkelig notoritet om hvorfor det ikke var opprettet plan i disse. Videre var planene innholdsmessig gode hva gjelder planlagte/gjennomførte etterforskingsskritt med tilhørende frister, men også for disse planene var det mangler ved hypoteser/bevistema/straffebud og det var gjennomgående lite notoritet om grunnen til at en frist ikke var overholdt. I dette arbeidet er det avgjørende at påtalejuristen, i kraft av å være etterforskningsleder, deltar fortløpende og aktivt.

Hva gjelder etterforskningens initialfase ble det foretatt umiddelbar bevissikring der det var behov for dette og kriminaltekniske åstedsundersøkelse ble gjennomført med gode rapporter og illustrasjonsmapper. Imidlertid påpekes at det med fordel kan fremgå av illustrasjonsmappen (og det enkelte bilde) nøyaktig hva politiet ønsker dokumentert. I tillegg var sentrale vitner avhørt umiddelbart (politiarbeid på stedet).

Mistenktes/siktedes rettigheter var tilstrekkelig ivaretatt i avhørssituasjoner ved at disse ble formidlet på en adekvat måte i avhør, forsvarer og/eller verge var til stede i samtlige avhør (i tilfeller hvor det ikke var forsvarer til stede var det gitt eksplisitt gitt avkall på dette og vergen var der). Flere av avhørene ble gjennomført på Barnehuset, og dette kan være hensiktsmessig i noen saker der gjerningspersonen under 18 år.

Videre var det gjennomgående god fremdrift på etterforskningen i de sakene statsadvokaten gjennomgikk.

Forøvrig vises til tilbakemeldingen under den muntlige oppsummeringen.

Saker under etterforskning som gjelder vold i nære relasjoner:

Vi gjennomgikk totalt 15 saker som var fra perioden desember 2018 – mai 2019, og vurderte særskilt hvorvidt det forelå i) etterforskningsplan i sakene, ii) hvordan initialfasen fremstod (fokus på bl.a. tilrettelagte avhør) og iii) hvordan saksbehandlingen/fremdriften var.

Hva gjelder både funn tilknyttet etterforskningens initialfase og utarbeidelsen av etterforskningsplaner, vises det til ovennevnte redegjørelse omkring saker under etterforskning hvor gjerningspersonen var under 18 år på gjerningstidspunktet, da tilsvarende betraktninger gjør seg gjeldende for denne sakstypen. I tillegg kunne statsadvokaten observere at bl.a. nødvendige avhør tas *før* man gjennomfører det tilrettelagte avhøret.

Fremdriften i etterforskningen for denne sakstypen var noe svak *etter* at politiet hadde gjennomført tilrettelagt avhør, og det var vanskelig å avdekke ut i fra etterforskningsplanen bakgrunnen for dette. Dette har visse likhetstrekk med våre funn under fjorårets inspeksjon (se rapportens s. 18), og samsvarer også med det politiet selv opplyser om under punkt 5 i nærværende rapport. Det er viktig at politiet påser at fremdriften fortsetter også etter en god initialfase og gjennomførte tilrettelagte avhør, og her vil påtalearbeidet med fortløpende vurdering/revurdering av bevistema/straffebud være særlig aktuelt.

Forøvrig vises til tilbakemeldingen under den muntlige oppsummeringen.

Oppsummering av inspeksjonen:

Politiet har vært gjennom en omfattende omorganiseringssprosess og statsadvokatens inspeksjoner i 2018 hadde som nevnt fokus på at de nye enhetene enten nettopp var etablerte eller var i ferd med å bli etablerte. Fjorårets inspeksjon hadde dermed som formål å gjøre oss kjent med politidistriktets etterforskning av saker vedrørende seksualforbrytelser og vold mot barn, og skulle danne grunnlag for senere inspeksjoner og annen fagledelse. Videre er bakteppet for årets inspeksjon at Seksjon for påtale spesialfag og FEE har ansvaret for etterforskningen av de alvorligste sakene innenfor bl.a. seksuallovbrudd og vold mot barn, og det er følgelig maktpåliggende at disse enhetene fungerer optimalt.

Vårt generelle inntrykk i år, som i fjor, er at distriktet har engasjerte ledere både på overordnet og seksjonsnivå, samt mange dyktige og erfarne påtalejurister og etterforskere i seksjonen. Dette har medført

at etterforskningsseksjonen og påtaleavsnittet har utviklet et tilsynelatende godt samarbeid seg i mellom, utarbeidet gode systemer i form av interne retningslinjer og rutiner, tatt organisatoriske grep og forsøker å ha en dynamisk tilnærming til nye problemstillinger som oppstår. I tillegg gis det uttrykk for at *faglig kvalitet* skal være et ufravikelig krav i deres arbeid, noe man innenfor påtaleavsnittet fokuserer på ved bl.a. jevnlig fagmøter/dager.

Statsadvokaten registrerer at flere av de punktene man ønsket forberedt etter inspeksjonen i 2018, allerede nå er forbedret. Politidistriktet hadde i 2017 de beste resultatene i landet hva gjaldt gjennomføringen av tilrettelagte avhør, men måloppnåelsen har deretter utviklet seg i en noe negativ retning. I tillegg kan man se at restansene øker noe igjen i 2019. Likevel kan fristene som søkes overholdt i saker med tilrettelagt avhør påvirke arbeidet med andre saker, herunder også videre etterforskningen av saker hvor det allerede er gjennomført tilrettelagt avhør, og påtaleavsnittet synes avhengig av en stabil bemanning der man kan bruke alle sine 16 påtalejurister. Imidlertid påpekes at seksjonen/påtaleavsnittet synes å være godt kjent med de utfordringer de til enhver tid står overfor, og har konkrete tanker om hvordan man kan forsøke å overkomme disse utfordringene.

Hva gjelder de enkelte funn under vår saksgjennomgang kan noen av svakhetene forbedres med relativt enkle grep, og det vises f.eks. til viktigheten av å utarbeide/innhente kartskisser, åstedstillustrasjoner og rapporter som beskriver åstedet/åstedene mer detaljert der dette er mulig. Det påpekes også at statsadvokaten forventer at den ansvarlige etterforskningslederen – altså den enkelte påtalejurist – deltar aktivt med fortløpende vurdering/revurdering av hypoteser/bevistema/straffebud også under etterforskningens gang og synliggjør dette i etterforskningsplanene.

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter har, på bakgrunn av det vi har sett under inspeksjonen, en berettiget forventning om at Seksjon for seksuallovbrudd og vold mot barn og Avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn fortsatt vil levere gode resultater fremover.

Vi ser frem til neste inspeksjon og ønsker lykke til i det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen

Anne M Katteland
Embetsleder

Anders Mandal Funnemark
Statsadvokat

Kopi:

Politiinspektør Kjell Johan Abrahamsen
Politiinspektør/Leder av Felles enhet for etterretning og etterforskning Lena Reif
Seksjon for påtale spesialfag v/ Petter Solberg
Avsnittspåtaleleder Per Thomas Omholt
Seksjonsleder Heidi Bechmann-Smerud
Riksadvokaten
POD